

УДК 334.021

ОГЛЯД СВІТОВИХ МЕТОДИК ОЦІНКИ ГОТОВНОСТІ КРАЇН ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Канова О.А., Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця,

Харків, Україна

Анотація — В роботі розглянуті найбільш поширені світові методики оцінки рівня готовності країн до впровадження та реалізації публічно-приватного партнерства. А також визначені особливості застосування даних методик, спільні риси та розбіжності.

Ключові слова — інституційна база, методика оцінки готовності, оцінка готовності, публічно-приватне партнерство.

Протягом останніх десятиліть спостерігається значний інтерес багатьох країн світу до впровадження проектів публічно-приватного партнерства (ППП). Це така форма співпраці між урядовими агентствами та приватним сектором, що дозволяє більшою мірою залучити приватні підприємства до реалізації соціально-значимих (державних) проектів.

Багато країн світу демонструють суттєвий розвиток як партнерських програм, так і інститутів, що підтримують PPP. В той же час інші країни сприймають PPP зі значно меншим ентузіазмом. В результаті можна помітити значні розбіжності в національних підходах до PPP. Це дає поштовх до дослідження факторів, що сприяють, або гальмують, розвиток PPP.

Потреба вимірювання готовності країни до PPP є важливою для налаштування інституційної інфраструктури, необхідної для підтримки розвитку, впровадження та забезпечення результативності PPP.

Засади урядової підтримки PPP в широкому сенсі означає наступне:

політична база, що включає політичну підтримку активного розвитку PPP в кожному секторі економіки, а також нормативно-правове регулювання;

забезпечення можливості виконання, що включає потенціал публічного сектора управляти процесом, нормативно затверджувати його та керувати стейкхолдерами;

забезпечення життєздатності (технічної, договірної, соціальної, навколишнього середовища, тощо) задля забезпечення вартості проекту шляхом перерозподілу інвестицій та ризиків;

фінансова привабливість, який підтримує інтерес підприємця, ринку і фінансових установ;

доступність по відношенню до кінцевих користувачів (бенефіціарів) з урахуванням капітальних витрат, експлуатаційних витрат, вартості фінансування, умов договору та інших ключових аспектів PPP.

Такі питання, як рівень платоспроможності кінцевих користувачів, борг державного сектора, інституційний та управлінський потенціал, правова система, очікуваний рівень державного та політичного втручання, особливо щодо тарифів і автономії PPP-проектів на оперативному рівні і коливання бюджетних асигнувань є важливими для того, щоб збудувати відповідне середовище PPP в країні.

Наразі існує декілька популярних світових методик до визначення рівня готовності країни до впровадження PPP. Серед них виділяються методики UNESCAP (Економічна та соціальна комісія ООН для Азії та Тихого океану), Deloitte, Economist Intelligence Unit та ЕІВ (Європейський інвестиційний банк). Дані методики

відрізняються за масштабом, способом розрахунків, категоріями оцінки, та охоптом територій.

1. Методика UNESCAP – «Самооцінка національної готовності ППП», проводить оцінку за двома блоками: 1) загальний інвестиційний клімат (макроекономічне середовище) та 2) нормативно-правове середовище. При аналізі інвестиційного клімату на макrorівні проводиться оцінка ділового клімату в країні, фінансового середовища, законотворче середовища. При аналізі нормативно-правове середовища оцінці підлягають політична база, пропускна здатність, процес відбору та укладання контрактів, після відбірний процес та соціальні аспекти.

Оцінка проводиться шляхом виставлення балів від 0 (дуже погано) до 4 (дуже добре) за кожною категорією, після чого визначається загальна сума по групі показників:

- макроекономіка (максимум 40 балів);
- діловий клімат (максимум 40 балів);
- фінансове середовище (максимум 32 бали);
- законодавче середовище (максимум 48 балів);
- нормативно-правове середовище (максимум 40 балів);
- політичне (максимум 44 балів);
- пропускна здатність (максимум 40 балів);
- відбір проектів (максимум 40 балів);
- після відбірний процес (максимум 36 балів);
- соціальні аспекти (максимум 32 балів).

Інформація за рівнем готовності країн в даній методиці не наведена [1].

2. Методика Deloitte – «Рівень зрілості ППП».

Багато факторів відіграють роль у розвитку ППП, включаючи місцеву географію, політичний клімат, досвідченість ринку капіталу, рушійні сили формування партнерства і можливість створення ППП-проектів.

За результатом оцінки країна може потрапити в одну з трьох груп, залежно від її рівня досвідченості та дієвості в сфері ППП.

Група 1 характеризується такими показниками:

- розроблена політична та законодавча база; ініційована центральна політика щодо впровадження ППП;
- розроблені схеми угод;
- отримані права передачі та розроблена порівняльна модель;
- почато розбудову ринку;
- застосовуються отримані уроки з транспортного та інших секторів.

Група 2 характеризується наступним рівнем:

- створені спеціальні підрозділу ППП в публічних агентствах;
- розпочато розробку нових гібридних моделей доставки;
- розширено і продовжує набувати форму місце ППП на ринку;
- зважаючи на нові джерела інвестицій на фондовому ринку;

ППП використовується для стимулювання інновацій в сфері послуг;

ринок ППП став глибшим – застосування розширене до множини проектів та секторів.

До групи 3 належать країни, що характеризуються наступним рівнем:

- уточнена нова інноваційна модель;
- більш творчий, гнучкий підхід стосовно ролі публічного та приватного секторів;
- використовуються більш складні моделі ризику;

посилена увага до загального життєвого циклу проекту;

складний ринок інфраструктури;

рідко використовуються важелі активів до фінансових активів, тощо.

Інтервальний діапазон для груп не зазначений.

Інформація про загальний рівень зрілості доступна для деяких країн світу [2].

3. Методика Economist Intelligence Unit – «ППП готовність». Проводить оцінку за наступними категоріями:

- нормативно-правова база (вага – 25%);
- інституційні рамки (вага – 20%);
- оперативний зрілість (вага – 15%);
- інвестиційний клімат (вага – 15%);
- фінансові послуги (вага – 15%);

субнаціональний поправочний коефіцієнт (вага – 10%).

Шляхом моделювання та зважування показників і категорії, розраховується загальний індекс готовності для країни. Індекс має шкалу від 0 до 100 балів, де 100 відповідає найвищій якості та продуктивності, 0 – найнижчий. Країни оцінюються можуть бути ранжовані за індексом готовності.

За рівне готовності ППП країна визнається зрілою, якщо індекс готовності попадає в межі 80 – 100; країна є розвинутою зі значенням індексу 60 – 80; країна з виникаючим партнерство – при значенні 30 – 60; та незрілою, на початку розвитку – при значенні 0 – 30 пунктів.

Інформація про результати розрахунків за даною методикою є доступна лише країн Азії, Латинської Америки [3].

4. Методика ЕІВ – «Оцінка якості законодавства щодо ППП та ефективності його реалізації». Оцінка проводиться за двома групами показників:

1) оцінка законодавчої бази в сфері ППП:

відбір приватного партнера;

проект угоди;

питання безпеки та підтримки;

врегулювання суперечок і застосування чинного законодавства;

2) Огляд юридичних показників:

політична база;

інституційні рамки;

забезпечення правопорядку щодо ППП.

Для розрахунку загального індексу, ступінь досяжності за кожною групою оцінюється у відсотках, визначається загальний відсоток досяжності за кожною групою. Потім знаходиться середній відсоток досяжності обох груп.

Рівень готовності визначається за наступною шкалою:

дуже висока ступінь відповідності (ефективності): > 90%;

висока ступінь відповідності (ефективності): 70 – 90%;

середня ступінь відповідності (ефективності): 50 – 70%;

низька ступінь відповідності (ефективності): 30 – 50%;

дуже низька ступінь відповідності (ефективності): < 30%.

Інформація про результати для різних країн також не доступна [4].

Таким чином, розглянуті методики використовують різні підходи та шляхи визначення рівня готовності країни до застосування ППП. Наприклад, UNESCAP ширше використовує певні характеристики, пов'язані із загальним інвестиційним кліматом. Крім того, Economist Intelligence Unit вимірює готовність ППП, використовуючи шість показників, та не враховує політичну підтримку уряду до реалізації проектів ППП, яка є ключовим елементом в підтримці і розвитку проектів ППП. Європейський інвестиційний банк концентрується на оцінці якості законодавства ППП і ефективності його реалізації. Методика Deloitte використовує широкий набір показників, що показують на якому етапі знаходиться країна відповідно до її зрілості до ППП.

Список використаної літератури

1. Public-private partnerships readiness assessment [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.unescap.org/sites/default/files/ESCAP%20PP-P%20Readiness%20Tool.pdf>.

2. Closing America's infrastructure gap: the role of public-private partnerships [Electronic resource]. – Access mode: https://www.cdfifund.gov/Documents/Public-Private_Partnerships.pdf.

3. Evaluating the environment for public private partnerships in Asia Pacific the 2014 infrascopie [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.adb.org/sites/default/files/publication/158409/2014-infrascopie.pdf>.

4. Study on PPP Legal & Financial Frameworks in the Mediterranean Partner Countries [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.eib.org/attachments/med/ppp-study-volume-2.pdf>

Автор

Канова Олександра Андріївна, викладач, ХНЕУ ім. С. Кузнеця (aleks.kanova@gmail.com).

Тези доповіді надійшли 06 лютого 2016 року.

Опубліковано в авторській редакції.